

NOTISER

¶ Jag kan inte låta bli att tycka att jag utgör en illa vald måltavla i Claudio Tamburrinis plädering för ett upphävande av dopingförbudet för elitidrottare ("Elitidrott, den dopade fascisten och marknaden", *Filosofisk tidskrift*, 3/98). I min uppsats "Hur hemsk är elitidrotten?" (*Filosofisk tidskrift*, 2/97) föresatte jag mig nämligen inte att argumentera för att ett sådant förbud är berättigat. Snarare var min ambition att visa att även om man ger förbudsivrarna rätt i att doping är ett ofog som måste stävjas, följer inte att det är värre ställt med elitidrotten än med andra framträdande kultur- och samhällsfenomen. Vad jag främst ville visa var trots allt att "ryktet om elitidrottens hemskhet är betydligt överdrivet" (s 31). Såvitt jag kan förstå är Tamburrinis målsättning likartad.

Det är emellertid sant att jag, motsats till Tamburrini, anser att samhället nog inte bör legalisera dopinganvändning i elitidrotten som den bedrivs idag. Men eftersom detta inte tillhörde mina huvudpöänger, utarbetade jag aldrig min argumentation i detalj. Jag vill nu ta ett tag för att reparera denna underlåtenhet.

Appellerande till John Stuart Mills frihetsprincip, att bara risken för att medborgare åsamkar andra, inte sig själva, skada utgör en legitim grund för statlig intervention, hävdar Tamburrini att det inte är "berättigat att hindra vuxna och väl-informerade individer, som samtycker till att ta vissa hälsorisker i syfte att nå professionell framgång, från att inta prestationshöjande preparat" (s 27). Det torde framgå av tonen i min artikel att jag inte ställer mig avvisande till slika liberala tankegångar.

Problemet, som jag ser det, ligger annorstädes. Det är skillnad mellan att *tillåta* att folk tar risker med liv och hälsa och att *uppmuntra*, eller tillåta uppmuntran av, detta. Det senare förutsätter en önskvärdhet som kan lysa med sin frånvaro i det förra fallet. Nu är saken den att idrott, inklusive elitidrott, är en syssla som staten uppmuntrar folk att delta i. Den uppmuntrar idrottslig aktivitet genom att ge bidrag till idrottsrörelsen, bygga anläggningar med stor publikkapacitet, se till att ordningen upprätthålls på dessa och tillåta att evenemangen som utspelas på dem får fyllig täckning i mass-

medierna. Detta är grunden till den berömmelse och därmed de stora ekonomiska belöningar som idrottsstjärnor kan inhösta.

Det är också denna statligt sanktionerade exponering som gör de framgångsrika atleterna till viktiga sociala förebilder, i synnerhet för ungdomen. Tamburrini skriver att denna roll av förebilder "tvingas på" elitidrottarna (s 28), men det har jag svårt att se. Om myndiga idrottsutövare anses i stånd att bedöma hälsoeffekterna av nyttjande av olika dopingpreparat, måste de väl också kunna inse att om de väljer att agera ut sin tävlingslusta och böjelse för fysiska prestationer på en upplyst scen som samhället har iordningställt snarare än på t ex en nattlig hamnkaj, kan de bli föredömen för många ungdomar. Deras val av det förra alternativet, med allt vad det innebär av normgivande inflytande, är lika fritt och informerat som val av dopinganvändning är.

Eftersom det är genom statens uppbackning som elitidrotten får denna sociala genomslagskraft, är det rimligt att staten försöker reglera detta genomslag så att det inte blir destruktivt för samhället. Ifall elitidrottare väljer att ägna sig åt sitt intresse i det sociala ramppluset, och därigenom förvärva möjligheten att tjäna grova pengar på det, i stället för i det fördolda, får de finna sig i att underkasta sig sådana regler. Dessa regler innefattar rimligen förbud mot vissa, i större eller mindre grad skadliga, prestationshöjande

ämnen, för annars uppmuntras ungdomar indirekt att bruka dem. De uppmuntras indirekt till detta bruk därför att det befrämjar en elitidrottskarriär som samhället har gjort glamorös. För en del har kanske bruket övervägande positiva effekter, men för andra blir resultatet det negativa att de ödelägger sin hälsa.

Så motiverat kränker ett dopingförbud inte Mills frihetsprincip, ty dess motivering är inte att skydda (myndiga) elitidrottare mot att medvetet skada sig själva, utan att förhindra att de utövar ett fördärligt inflytande på idrottsintresserade minderåriga. Man kan säga att staten med berättigande kan ställa elitidrotten inför ett ultimatum: dopingreglering, annars relegering till skymundan! Staten kan förbehålla sig denna rätt utan att göra anspråk på att ha rätt att förbjuda att myndiga personer tar kalkylerade risker med sin hälsa genom att inmundiga prestationsbefordrande substanser för att utkämpa duster i slutna sällskap. Den kan göra detta precis som den kan förbjuda förförisk rökreklam, som lockar till rökning, samtidigt som den tillåter myndiga medborgare att röka på hänvisad plats.

Tamburrini påpekar att staten inte kan göra anspråk på att förbjuda att de normbildande idrottsstjärnorna ägnar sig åt annat skadligt beteende, som exempelvis alkoholförtäring (s 29). Det finns emellertid en skillnad. Användningen av alkohol är ingenting som normalt befrämjar inkomstbringande toppresultat, vilket doping

är avsett att göra. Genom att tillåta premiering av toppresultat uppmuntrar därför inte staten indirekt till alkoholbruk som den indirekt skulle uppmuntra till dopingbruk.

Detta resonemang vilar på en förutsättning som Tamburrini accepterar: tillåtelsen att på egen risk dopa sig skulle endast kunna omfatta vuxna idrottsutövare. Doping av minderåriga idrottare skulle fortfarande vara förbjuden. Samtidigt är det inom många sporter – simning är kanske paradexemplet, men detsamma torde gälla många sporter i vilka kraft och uthållighet är avgörande – så att doping redan på detta tidiga stadium skulle ge klar fördel. Sannolikheten

för att den skulle tillämpas i smyg är därför stor – till förfång för den ”transparens på tävlingsarenorna” som Tamburrini betraktar som ”den stora fördelen med att avskaffa dopingförbudet” (s 32). Idrottsåskådare skulle nämligen sväva i ovisshet om huruvida idrottsfenomen som minderåriga utsatts för illegal doping som de eller deras tränare skickligt lyckats dölja. De skulle löpa risken att göra det förargliga misstaget att hylla vinnare med ett dopingförflutet som sträcker sig bortom myndig ålder i stället för tvåor som hållit sig inom den legaliserade dopingens rāmärken.

Ingmar Persson

¶ ”Ingen regel utan undantag” – om denna regel inte har något undantag, så är den falsk; om den har något undantag, så finns det alltså någon regel som inte har något undantag, och i så fall är regeln också falsk. Alltså är den falsk.

¶ Ullaliina Lehtinen har doktorerat i teoretisk filosofi i Göteborg på avhandlingen *Underdog Shame. Philosophical essays on women's internalization of inferiority*, 1998. Roger Melin har doktorerat i teoretisk filosofi i Umeå på avhandlingen *Persons – Their Identity and Individuation*, Umeå University 1998.

¶ Ragnar Ohlsson har givit ut en filosofisk roman med titeln *Meningen med livet*, Alfabeta, 1998.

¶ David Anderson (pseudonym) har på eget förlag givit ut en bok med titeln *Dödsstraffet – ett försvar*, Flen 1998. Boken kan beställas av författaren på e-post adress: justice@nykoping.mail.telia.com eller fax: 0155 - 29 10 18. Den kostar 130:- kr inklusive moms och frakt.

¶ Den otroligt produktive Sven Ove Hansson, docent i teoretisk filosofi i Uppsala, har nu även doktorerat i praktisk filosofi i Lund på avhandlingen *Structures of value – An investigation of the statics and dynamics of values*

and norms, Lund Philosophy Reports 1998:1. Stefan Eriksson har doktorerat i teologi i Uppsala på avhandlingen *Ett mönster i livets väv – Tro och religion i ljuset av Wittgensteins filosofi*, Nya Doxa 1998. Krister Bykvist har doktorerat i praktisk filosofi i Uppsala på avhandlingen *Changing preferences – A study in preferentialism*, Uppsala university 1998. Hildur Kalman har doktorerat vid institutionen för filosofi och lingvistik vid Umeå universitet på avhandlingen *The structure of knowing – Existential trust as an epistemological category*, Swedish Science Press 1999.

Vad har prins Charles gemensamt med ett foster?

Ingmar Nordin hävdar i skriften *Djur är inte människor – en filosofisk granskning av veganismen* att 'mentalt utvecklade människor' är skyddsvärda genom att de är bärare av icke utvecklade förnuftsgenskaper. I sin recension av Nordins bok (*Filosofisk tidskrift* 3/98), anför Richard Ohlsson en invändning mot detta sk potentialitetsargument för att mänskliga individer som kommer att utveckla förnuftsgenskaper eller som ha förlorat dessa, också är värda respekt. Ohlsson skriver: 'Låt mig belysa detta med ett exempel. Alla vet att Prins Charles en dag kommer att bli kung av Storbritannien men detta är ju inget som i sig innebär att han i dag skall behandlas som om han redan vore kung. På samma sätt var det uppenbart att Edvard VIII, innan han abdikerade, skulle behandlas som den kung han var. Men ingen kom väl på tanken att behandla honom som vore han fortfarande kung när han väl avgått och degraderats till hertig av Windsor'. (Exemplet finns föredan hos Singer, s 120.)

Analogin kan verka bestickande men det kan också användas i mot-

satt riktning, dvs som ett stöd för tex fosters, spädbarns och dementas värde. Alla vet att prins Charles inte lever sitt liv som vilken Svensson som helst. Han bor i ett slott och behandlas som en kunglighet just därför att han en dag – om inte något oförutsätt inträffar – kommer att bli kung. Och när Edvard VIII avgick som kung blev han hertig av Windsor och kom också han att resten av sitt liv behandlas som en kunglig person. Med andra ord, om förnuftet är den egenskap som utgör grunden för människovärdet, så har även foster och spädbarn som potentiella förnuftiga mänskliga individer värde. Och den dementa människan som förlorat många av sina förnufts-egenskaper är också värd respekt, i kraft av det han eller hon en gång varit: '[the demented person] remains a person, and ...the overall value of his life continues to be intrinsically important, are decisive truths in favor of his right to dignity' skriver Ronald Dworkin (Dworkin, s 237).

Göran Collste

Litteratur:

Dworkin, R, *Life's Dominion. An Argument about Abortion and Euthanasia*, (Harper Collins: London) 1993

Singer, P, *Practical Ethics*, (Cambridge University Press: Cambridge) 1979

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Ingmar Persson* är docent i praktisk filosofi i Lund, *Björn Petersson* och *Toni Rønnow-Rasmussen* är bägge vikarierande universitetslektorer i praktisk filosofi i Lund, *Fredrik Stjernberg* var till helt nyligen forskarassistent i teoretisk filosofi i Lund men är numera universitetslektor i Växjö, och *Carin Franzén* är litteraturvetare i Stockholm.